

Δραστηριότητες

Ένα οδοιπορικό στο πολύπαθο «μονοπάτι των παγοποιών». Σε ένα από τα ωραιότερα μονοπάτια που βρίσκεται σε θέση αναπνοής από τη Θεσσαλονίκη και συνδέθηκε με την ιστορία της . Το μονοπάτι των παγοποιών εξακολουθεί να είναι το μαργαριτάρι του Χορτιάτη παρά τις φθορές που του προξένησαν οι μηχανοκίνητοι «σπόρτσμεν», την καταστροφή του ευρύτερου περιβάλλοντος γύρω από τον Χορτιάτη και τις παλινωδίες των Υπηρεσιών που αφορούν στη χρήση του.

Χορτιάτης. Το μονοπάτι των Παγοποιών

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ανέστης Γιαννικόπουλος
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Ανέστης Γιαννικόπουλος - Άννα Καλαϊτζή

Ο Χορτιάτης από τη θέση «Αφανός».
Στο βάθος ο κόλπος του Θερμαϊκού.

Κυριακή πρωί ανηφόρισα από την πλευρά του Πανοράματος για τον Χορτιάτη, με τον Οκτωβριάτικο ήλιο να καίει απρόσμενα μέσα από το παρμπρίζ του αυτοκινήτου. Προσπέρασα την υδατογέφυρα, απομεινάρι του ρωμαϊκού υδραγωγείου που τροφοδοτούσε στο παρελθόν την Θεσσαλονίκη με το άφθονο και εξαιρετικό νερό του Χορτιάτη. Στα ελληνιστικά χρόνια η Θεσσαλονίκη αντλούσε τις ανάγκες της σε νερό από πηγάδια που βρίσκονταν σε κάθε αυλή. Όταν όμως οι Ρωμαίοι κατέλαβαν την

πόλη, την κατέστησαν εμπορικό κόμβο με αξιόλογο λιμάνι που ένωνε τα Βαλκάνια με την ανατολική Μεσόγειο. Την ανέδειξαν επίσης σε κύριο σταθμό της Εγνατίας, της οδικής αρτηρίας που ένωνε από τη ξηρά την Ευρώπη με την Ασία. Ως αποτέλεσμα, ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε ραγδαία και τα δημόσια λουτρά μπήκαν στη ζωή των κατοίκων αυξάνοντας κατά πολύ τις ανάγκες της πόλης σε νερό. Στην αναζήτηση νέων υδάτινων πόρων τη λύση έδωσε, για πάνω από είκοσι αιώνες το βουνό του Χορτιάτη. Πέρασα μέσα από την κωμόπολη που

απλώνεται στη βορειοδυτική πλαγιά του βουνού σε υψόμετρο 550 μέτρων από τον Θερμαϊκό και που σήμερα αριθμεί 5.000 κατοίκους. Απορίας άξιον είναι η παντελής έλλειψη παραδοσιακών κατοικιών, παρόλο που η πόλη έχει ιστορία πολλών αιώνων. Ο λόγος είναι ότι εδώ γράφτηκε ένα από τα πιο βάρβαρα και αποτρόπαια εγκλήματα πολέμου. Στις 2 **Σεπτεμβρίου 1944** οι Γερμανοί εισέβαλαν απροειδοποίητα στην ανυποψίαστη και ανοχύρωτη πόλη και την έκαψαν ολοσχερώς σκοτώνοντας **149** κατοίκους. Πολλούς από αυτούς τους εγκλωβισαν και τους

έκαψαν ζωντανούς στον φούρνο του **Γκουραμάνη** για να κάνουν οικονομία στις σφαίρες τους. Οι εικόνες που περιέγραψαν αυτόπτες μάρτυρες είναι τόσο φρικιαστικές που το μυαλό αρνείται να τις επεξεργαστεί. Ο πρωταίτιος της απάνθρωπης θηριωδίας, επικεφαλής της καταδικτωτικής ομάδας της Βέρμαχτ **Φριτς Σούμπερτ** ο αποκαλούμενος και «Τούρκος», που είχε προηγουμένως αιματοκυλίσει και την Κρήτη, συνελήφθηκε μετά από πολλές περιπέτειες, καταδικάστηκε σε 27 φορές εις θάνατον και εκτελέστηκε το **1947** στο Επταπύργιο. Στην κεντρική πλατεία υπάρχει ένα μνημείο για τα αθώα θύματα της εν ψυχρώ θηριωδίας των «επίλεκτων» Ναζί του απάνθρωπου Τρίτου Ράιχ.

Στην έξοδο της κωμόπολης προς τη μεριά του πάρκου των κεραίων ξεκινά στο ανάντη του δρόμου το γνωστό σε όλους «**μονοπάτι των παγοποιών**» του Χορτιάτη. Ο παγοποιός από την αρχαιότητα ακόμη ήταν ένα προσοδοφόρο επάγγελμα, που αφορούσε την παρασκευή φυσικού πάγου. Η τέχνη αυτή βεβαίως περιοριζόταν στους κατοίκους ορεινών περιοχών που γειτνίαζαν με αστικά κέντρα. Ο πάγος παρασκευαζόταν στις πλούσιες σε νερά ορεινές και ανήλιες πλαγιές των βουνών τον χειμώνα όταν έπεφτε η παγωνιά, συντηρούνταν θαμμένες κάτω από τη γη και πουλιόταν στους αστούς των πόλεων όταν έπιαναν οι ζέστες του καλοκαιριού. Ο παγοπώλης, ο αποκαλούμενος και «**μπουζιτζής**» από την τουρκική λέξη “buz” που θα πει πάγος, ήταν γνωστή φιγούρα ανάμεσα στους πλανόδιους πωλητές του καλοκαιριού που διαλαλούσε πάνω στη φορτωμένη σουστά το δροσιστικό προϊόν του.

Το επάγγελμα του παγοποιού άκμαζε ως το τέλος του 19^{ου} αι. οπότε και ξεκίνησε πλέον η βιομηχανική παραγωγή του πάγου. Η κατανάλωση όμως του φυσικού πάγου διατηρήθηκε, έστω και φθίνουσα, ως τις αρχές της δεκαετίας του '50 οπότε, και έσβησε ακολουθώντας τη μοίρα της παγωνιέρας, όταν και αυτή αντικαταστά-

θηκε από το ηλεκτρικό ψυγείο.

Τα πρώτα βήματα στο μονοπάτι των παγοποιών είναι λαξεμένα πάνω σε απότομο βράχο. Στην πλάτη μου η Θεσσαλονίκη αγκαλιάζει τον Θερμαϊκό που στραφταλίζει στον καθαρό ουρανό. Βαδίζω σε μονοπάτι κυκλωμένο με δίμετρα πουρνάρια και κουμαριές που μετά βίας το σκιάζουν.

Στην πρώτη καμπή του μονοπατιού, στα δεξιά μου, βγαίνω στο μικρό ξέφωτο που λέγεται «**Αφανός**» (από το ουσιαστικό «φανός» = πυρσός από ξύλα πεύκης, δαδί, λυχνάρι). Εκεί παραμένει στημένο το καπνισμένο μεταλλικό τρίποδο ικρίωμα όπου κάθε βράδυ την Μεγάλη Παρασκευή ο νεαρόκοσμος του Χορτιάτη καίει το ομοίωμα του Ιούδα, ένα παλαιοχριστιανικό θρακικό έθιμο που επιβιώνει σε κάποιες περιοχές ως τις μέρες μας. Από εδώ η θέα στην κωμόπολη του Χορτιάτη είναι μοναδική. Την πόλη ίδρυσε ο μυθικός βασιλιάς της Θράκης **Κισσεύς**

και της έδωσε το όνομα **Κίσσος** (ο μύθος λέει ότι οι εγγονοί του Κισσέα **Κώωνας** και **Ιφιδάμαντας** σκοτώθηκαν από τον **Αγαμέμνονα** στον Τρωικό πόλεμο). Κισσός ονομάστηκε και το βουνό στις πλαγιές του οποίου κτίστηκε και ήταν το όριο ανάμεσα στην αρχαία **Μυθονία** (περιοχή Λαγκαδά) και τον **Ανθεμόντα**

Στο μονοπάτι για τις «Καρυδιές». (αριστερά)
Κολατσιό στη θέση «Τζεκ Μπακτσέ».

(Βασιλικά). Το **315** π.Χ. ο Κάσσανδρος ίδρυσε τη **Θεσσαλονίκη** και κατέστρεψε όλες τις πολίχνες γύρω της για να εξαναγκάσει τους κατοίκους των να μεταγκατασταθούν στη νέα πόλη, που της έδωσε το όνομα της γυναίκας του και αδελφής του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Στη θέση που βρίσκεται σήμερα ο Χορτιάτης αναφέρεται από τον 10^ο αι. η Μονή του **Χορταΐτου** ή προς το λαϊκότερο **Χορτάτζη**. Γύρω της αναπτύχθηκε ένας οικισμός κολίγων που αργότερα πήρε παραφρασμένο το όνομα του μοναστηριού: Χορτιάτης.

Όταν οι Τούρκοι επιδρομείς έκαψαν το μοναστήρι του Χορτάτζη, το μεν χωριό επέζησε, οι δε μοναχοί κατέφυγαν στο μετόχι της μονής έξω από τα κάστρα της Θεσσαλονίκης κοντά στην Ευαγγελίστρια και δίπλα στο ρέμα όπου σήμερα βρίσκεται το γήπεδο του Ηρακλή, το Ιβανώφειο. Ακόμη και σήμερα το ρέμα αυτό, στα όρια των 40 Εκκλησιών με την Τριαν-

δρία, ονομάζεται **«Ρέμα Χορτατζήδων»**. Λίγο μετά τη ρηχή μονόχωρη σπηλιά, την **Αρκουδότρυπα**, ακολουθώ το στενό ανηφορικό μονοπάτι μέσα σε δάσος πουρναριών που το σκιάζουν, προσφέρει ιδανική προστασία από τον ενοχλητικό, πάρωρο ήλιο. Όσο ανηφορίζω, το χαμπλό πρινόδασος δίνει τη θέση του στις μεγαλύτερες οξιές και μετά το πλάτωμα με τις αιωνόβιες καρυδιές συναντώ τα πρώτα υπολείμματα του λαμπρού καλντεριμιού, που κατασκεύασαν το 1915 Ινδοί στρατιώτες της βρετανικής δύναμης της ANΤANT, για να επικοινωνούν με το παρατηρητήριο που είχε στηθεί από τους συμμάχους στον Κισσό, την κορυφή του Χορτιάτη, σε υψόμετρο 1.201 μέτρα. Το παρατηρητήριο αυτό μάλιστα διέθετε αερόστατα για την καλύτερη κατόπτευση του Μακεδονικού μετώπου.

Δίπλα στο καλντερίμι σώζονται ακόμη τα **«γκιρίζια»**, τα πέτρινα κουβούκλια με το σιδερένιο πορτάκι για τη συλλογή

Μισάνοιχτο «Γκιρίζι». (κάτω)

Υπολείμματα από το καλντερίμι του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. (δεξιά)

Γκρίζι κοντά στις Καρυδιές και ίχνη του
καλητεριμιού που έφθανε ως την κορυφή Κισσός.

των πηγαιών υδάτων και τον καθαρισμό τους, πριν αυτά διοχετευθούν σε τιμεντένια κιούγκια που τα οδηγούσαν στη Θεσσαλονίκη.

Δυστυχώς το καλντερίμι αυτό έχει υποστεί ανεπανόρθωτη ζημιά από τα δίτροχα enduro και τις τετράτροχες «γουρούνες» που μέχρι πρόσφατα «αλώνιζαν» ανεξέλεγκτα στα μονοπάτια του πολύπαθου Χορτιάτη. Οι καβαλάρηδες αυτών των εκτός δρόμου μηχανών χρησιμοποιούσαν τα μονοπάτια σαν πίστες εκπαίδευσης και εξάσκησης, αδιαφορώντας τόσο για τους πεζούς, όσο και για την καταστροφή των ίδιων των μονοπατιών από τα διαρκή σπιναρίσματα και φρεναρίσματα. Πολλές φορές μάλιστα κυκλοφορούσαν με τσεκούρια, για να διαπλατύνουν αυθαίρετα τα μονοπάτια και να τα καθιστούν κατάλληλα για τις ογκώδεις μηχανές τους. Χρειάστηκε να κινητοποιηθούμε όλοι οι περιπατητές και με συνεχείς παραστάσεις στη Δ/νση Δασών Θεσσαλονίκης

πετύχαμε την απαγόρευση των enduro και των «γουρούνων» στον Χορτιάτη, πριν καταστραφούν τελείως τα ιστορικά μονοπάτια και το καλντερίμι του Α' παγκοσμίου πολέμου ή ακόμη χειρότερα, πριν θρηνήσουμε θύματα ανάμεσα στους ανυπεράσπιστους φυσιολάτρεις. Σήμερα η ηρεμία έχει επιστρέψει στο δάσος του Χορτιάτη και στη θέση των δίχως σιλανσιέ εξατμίσεων ακούγονται και πάλι κελαηδίσματα πουλιών.

Βρίσκομαι πια σε υψόμετρο 900 μέτρων και έχω διεισδύσει βαθιά στο σκιερό δάσος πανύψηλης οξιάς. Βαδίζω στο μονοπάτι έχοντας στα αριστερά μου ένα βαθύ ανήλιο ρέμα και φθάνοντας στη θέση «**Πέντε Αδέρφια**» διακρίνω το πρώτο από τα «**μαγαζιά**», όπως ονόμαζαν οι παγοποιόι τις αποθήκες πάγου. Επρόκειτο για βαθιά μονωμένα λαγούμια, όπου συντηρούνταν ο πάγος ως το καλοκαίρι. Δίπλα στο πρώτο «μαγαζί», που δυστυχώς έχει πια καταρρεύσει και μισομπα-

Τσιμεντένια «κιούγκια» που μετέφεραν στο παρελθόν το νερό στον Χορτιάτη. (αριστερά)

Μια «μπάρα» για την παρασκευή πάγου στη θέση «Πέντε Αδέλφια». (κάτω)

Μέσα σε ένα «μαγαζί», λάκκο για την αποθήκευση
–συντήρηση του πάγου.

Βγαίνοντας στο πλάτωμα «Μεγάλη Πέτρα» ή Πατατοχώραφα.

ζωθεί, βρίσκεται η «**Μπάρα**», ένας κυκλικός και επίπεδος χωμάτινος χώρος σαν αλώνι με διάμετρο 8 έως 10 μέτρων. Στις παγωνιές του χειμώνα, όταν τη νύχτα η θερμοκρασία έπεφτε κάτω από το μηδέν, μάζευαν νερό από το παρακείμενο ρέμα και το έριχναν στις αβαθείς σαν τεράστια τηγάνια χωμάτινες λεκάνες. Το νερό πάγωνε τη νύχτα και το πρωί μάζευαν την στρώση του πάγου από την επιφάνεια της μπάρας και την αποθήκευαν στα βαθιά λαγούμια, τα μαγαζιά. Αυτό επαναλαμβανόταν κάθε μέρα, όσο κρατούσε η παγωνιά. Έτσι συνέλεξαν πολλές στρώσεις πάγου που τις τοποθετούσαν τη μια πάνω στην άλλη στα «μαγαζιά» στρώνοντας ανάμεσα και γύρω-γύρω για μόνωση ξερές φτέρες και φρύγανα οξιάς. Τέλος όταν γέμιζε ένα «μαγαζί», παράκωναν τον πάγο με χώμα και έτσι τον διατηρούσαν ως το καλοκαίρι. Δεν είναι τυχαίο που όλα τα «μαγαζιά» κατασκευάζονταν στη βόρεια πλευρά του βουνού, μέσα στο

σκιερό δάσος και δίπλα στο ρέμα με το άφθονο νερό. Τα καλοκαίρια με τα πρώτα τζιτζικία, όταν έπιαναν οι ζέστες στη Θεσσαλονίκη, οι παγοποιοί ξέθαβαν τον πάγο και τον κατέβαζαν με τα ζώα, για να τον πουλήσουν στους πλούσιους της πόλης. Επρόκειτο για ένα ακριβό και ευπαθές προϊόν, ένα προϊόν πολυτελείας που λίγοι είχαν την οικονομική ευχέρεια να αγοράσουν. Ο πάγος αγοράζονταν ακριβά και δεν χρησιμοποιούνταν τόσο για τη συντήρηση τροφίμων, όσο στην παρασκευή δροσερών αφεψημάτων. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας και ιδίως τους μήνες του **ραμαζανιού** καταναλώνονταν πολλά **σερμπέτια** που ήταν σιρόπια φρούτων αραιωμένα με ροδόνερο. Τα παγωμένα λοιπόν σερμπέτια ήταν περιζήτητα στην καλή κοινωνία της Θεσσαλονίκης. Στα μέσα του 19^{ου} αι., όταν η μπύρα μπήκε στις συνήθειες των μη μουσουλμάνων κατοίκων της πόλης, η ζήτηση φυσικού πάγου αυξήθηκε. Τη

μεγάλη ζήτηση κάλυψε το πρώτο παγοποιείο που ίδρυσαν οι αδελφοί **Αλατί-νι** το 1892 και ακολούθησαν τα ενωμένα ζυθοποιεία «**Όλυμπος-Νάουσα**» το 1925. Η βιομηχανική παραγωγή πάγου δεν εξαρτιόταν πλέον από τις εποχές του έτους και παρασκευάζονταν σε μεγάλες ποσότητες χειμώνα-καλοκαίρι, σε ελάχιστο χρόνο και με χαμηλό κόστος. Ως πρώτη ύλη χρησιμοποιούνταν το πόσιμο νερό, που ελέγχονταν από ασίατρους, με τη βοήθεια αμμωνίας και αλατιού. Παρ' όλα αυτά η κατανάλωση του φυσικού πάγου στον Χορτιάτη άντεξε ως τη δεκαετία του 1950, όταν πια το 1956 αποσύρθηκε από την ενεργό δράση και ο τελευταίος παγοποιός.

Συνεχίζοντας για την **Κρύα Βρύση** το μονοπάτι περνά μέσα από τις εγκαταστάσεις των παγοποιών, με τις «μπάρες» στα δεξιά ανάντη του βουνού και τα «Μαγαζιά» στα αριστερά του μονοπατιού προς το ρέμα. Δυστυχώς η πηγή της Κρύας

Λυκόπερδα, κοινώς Αλεπουδοπορδίτσες. (επάνω)

Στον δασικό δρόμο από το πάρκο κεραιών του Χορτιάτη προς το καταφύγιο του Σ.Ε.Ο.

Ο δρόμος που οδηγεί στα νατοϊκά ραντάρ του Κισσού.

Βρύσης με την ποτίστρα της για τα ζώα έχει πια στερέψει. Κάποτε εδώ γεμίζαμε τα παγούρια μας με το δροσερό νερό της δράττοντας την ευκαιρία για ολιγόλεπτη στάση στη σκιά των πλατανιών. Σήμερα πλέον προσπερνά κανείς αδιάφορα το βρόμικο κουφάρι της άλλοτε ζωντανής κρήνης. Μήπως έπεσε και αυτή θύμα της διαχείρισης-εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων του Χορτιάτη προς χάριν της υδροκέφαλης Θεσσαλονίκης; Αυτό το όμορφο και σκιερό μονοπάτι μέσα στο πυκνό δάσος μέχρι πριν από λίγα χρόνια κατελάμβαναν οι κυνηγοί τα Σαββατοκύριακα της περιόδου της θήρας. Ακροβολισμένοι σε απόσταση 50 μέτρων ο ένας από τον άλλον ομάδες των 8 με 10 οπλοφόρων έστηναν ακόμη και κατά τη διάρκεια της ημέρας καρτέρι στα αγριογούρουνα. Το μονοπάτι αυτό το θεωρούσαν ιδανικό επειδή όδευε παράλληλα με το υγρό ρέμα των παγοποιών που ήταν πέρασμα αγριογούρουνων. Έτσι

με το όπλο έτοιμο υπό μάλης και περιστοιχισμένοι από αποσιγάρα μιας και κάπνιζαν αρειμανίως για να περάσει η ώρα, τα έβαζαν με τους περιπατητές που με τον ήχο των βημάτων τους έδιωχναν τα θηράματα. Το ποτήρι ξεχείλισε όταν κάποιος κατά τα άλλα «οικολόγος» κυνηγοί έβρισαν σκαιότητα έναν δάσκαλο που ανέβαζε στον Χορτιάτη παιδιά του δημοτικού που τρομοκρατημένα κατέφυγαν στο καταφύγιο του Συλλόγου Ελλήνων Ορειβατών Θεσσαλονίκης. Νέος αγώνας ξεκίνησε αυτή τη φορά κατά των ισχυρών κυνηγετικών συλλόγων. Με τη βοήθεια πολιτικών παραγόντων, ευαισθητοποιημένων Δημάρχων και της Δ/νσης Δασών πετύχαμε να απαγορευθεί παντελώς το κυνήγι σε όλη τη βόρεια πλευρά του βουνού, όπου βρίσκεται και το μονοπάτι των παγοποιών. Αυτό κράτησε για μερικά χρόνια, ώσπου εφέτος οι κυνηγοί δυστυχώς επανήλθαν δριμύτεροι. Με αφορμή τις καταγγελίες για εμ-

Βαδίζοντας για το καταφύγιο του Σ.Ε.Ο. (επάνω)
Στη θέση Τσεκ Μπακτσέ λίγο πριν το καταφύγιο.

Το καταφύγιο «Νίκος Παπαδόπουλος» του Συλλόγου Ελλήνων Ορειβατών Θεσσαλονίκης.

φάνιση αγριογούρουνων στον Χορτιάτη και το Πανόραμα που αποδόθηκε στην αύξηση του πληθυσμού των ζώων, οι κυνηγετικοί σύλλογοι πέτυχαν εν κρυπτώ την άρση της απαγόρευσης του κυνηγιού στο μονοπάτι των παγοποιών. Έτσι με έκδοση Προεδρικού Διατάγματος οι κυνηγοί μπορούν πια τα Σαββατοκύριακα να σκοτώνουν αγριογούρουνα δίπλα ή ακόμη και ανάμεσα στους περιπατητές στο ιστορικό μονοπάτι. Ίσως αυτό να είναι το τέλος του μονοπατιού των παγοποιών ως χώρος αναψυχής και άθλησης των Θεσσαλονικέων.

Με τις δυσσιώνες αυτές σκέψεις βγαίνω από το δάσος στο πλάτωμα της **Μεγάλης Πέτρας** που λέγεται και «**Πατατοχώραφα**» καθώς το υψόμετρο των 970 μέτρων και ο βόρειος προσανατολισμός το καθιστά ιδανικό έδαφος για την καλλιέργεια της πατάτας. Από εδώ η θέα στη λίμνη της Κορώνειας ήταν κάποτε χάρμα οφθαλμών.

Η **Κορώνεια** ή αλλιώς λίμνη του Αγ. Βασιλείου είναι ένα χειροποίητο παράδειγμα εγκληματικής διαχείρισης υδάτινων πόρων και ανεξέλεγκτης καταστροφής του οικοσυστήματος. Ως το **1970** η Κορώνεια καταλάμβανε έκταση **45.000** στρεμμάτων με μέσο βάθος **5** μέτρα και ήταν η **5^η** μεγαλύτερη λίμνη στην Ελλάδα. Υπήρξε μια από τις πλέον παραγωγικές λίμνες της χώρας, πλούσια σε αλιεύματα όπως γριβάδια, τούρνες, χέλια και τσιρόνια και συντηρούσε **600** περίπου οικογένειες ψαράδων που κατοικούσαν σε παραλίμνιους οικισμούς γύρω της. Η ειδυλλιακή αυτή κατάσταση όμως άρχισε να αλλάζει αρχικά με την εγκατάσταση υδροβόρων βιοτεχνιών και βιομηχανιών (κυρίως βαφείων) που έριχναν ανεξέλεγκτα τα απόβλητά τους στη λίμνη, ενώ τη χαριστική βολή έδωσε η αυθαίρετη και δίχως περιορισμό άρδευση για εντατικές καλλιέργειες όπως το καλαμπόκι, το βαμβάκι, το τριφύλλι κ. ά.). Μέσα σε μόλις

Η διαχειρίστρια του καταφυγίου Σούζη Γεωργούλη.
Στην τραπεζαρία του καταφυγίου με το φιλόξενο τζάκι.

Ο καταφυγιάρχης Γιώργος Μπαϊρακτάρης ετοιμάζει την καστανόσουπα.

25 χρόνια το 1995 η λίμνη είχε συρρικνωθεί στα 10.000 στρέμματα με βάθος από μισό ως ένα μέτρο. Για ψάρια ούτε λόγος, είχε χαθεί πλέον κάθε ίχνος υχθυοπανίδας. Η κατάσταση συνέχισε επιδεινούμενη και η οικολογική καταστροφή ολοκληρώθηκε το 2007 με τον ξαφνικό θάνατο 30.000 πουλιών που δηλητηριάστηκαν από τα τοξικά νερά της λίμνης. Η Κορώνεια μετατράπηκε σε όξινο βούρκο αποβλήτων, σβήνοντας κάθε ελπίδα ανάκαμψης στο εγγύς μέλλον.

Κι όμως, την προηγούμενη δεκαετία οι συνθήκες για την αναβίωση της λίμνης ήταν ενθαρρυντικές και πολλά υποσχόμενες. Από τη μια η στρεβλωμένη αγορά και η βαριά φορολογία στην Ελλάδα οδήγησε πολλές βιομηχανίες ανάμεσά τους και τις ρυπογόνους του κλάδου της βαφής υφασμάτων να μετεγκατασταθούν στη γειτονική Βουλγαρία, όπου οι συνθήκες αγοράς ήταν ευνοϊκότερες. Από την άλλη η οικολογική αφύπνιση των

κατοίκων της περιοχής που βλέποντας το περιβάλλον τους να καταστρέφεται με αποτέλεσμα τη ραγδαία επιδείνωση στην ποιότητα διαβίωσής τους, πίεσαν το κράτος να παρέμβει ώστε να σταματήσει η ανεξέλεγκτη άρδευση και να εμπλουτιστεί η λίμνη με νερά του ποταμού **Μπογδάνα** και των παρακείμενων ρεμάτων **Καβαλαρίου**, **Κολχικού** και **Σχολαρίου**. Δυστυχώς η διάχυση αρμοδιοτήτων, οι παλινδρομήσεις και τα ημίμετρα άφησαν την Κορώνεια να ψυχοραγεί. Τη χαρακτηριστική βολή τέλος έδωσε ο **ΧΥΤΑ** που λειτούργησε στη **Μαυροράχη** 12 χλμ. από τη λίμνη μολύνοντας κι άλλο τον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής. Από το ύψωμα που βρίσκομαι η αποκαρδιωτική εικόνα μιας δηλητηριώδους «σούπας»- θλιβερό υπόλειμμα της Κορώνειας- μου χαλάει τη διάθεση και με γεμίζει απογοήτευση και θυμό. Δύσθυμος και με βαριά βήματα συνεχίζω στο μονοπάτι που οδηγεί στο πλάτωμα «**Τζεκ**

Μπακτσέ». Περνάω από τις κερασιές και σε λίγο βγαίνω στον χωματόδρομο που έρχεται από το πάρκο των κεραιών και συνεχίζει στην Περιστερά. Ο δασικός αυτός δρόμος περνά ανάμεσα σε καστανιές με μικρά αλλά πολύ εύγευστα κάστανα που νοστιμίζουν τη γέμιση της γαλοπούλας στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι πολλών Θεσσαλονικέων. Το πλάτωμα του Τζεκ Μπακτσέ είναι από τους πιο αγαπημένους προορισμούς περιπάτου των κατοίκων της πόλης μας, μιας και συνδυάζεται με τη συλλογή αγριοφράουλας, άγριων μανιταριών, κάστανων και καρυδιών ανάλογα με την εποχή. Δεν αργεί να φανεί και το καταφύγιο του **Συλλόγου Ελλήνων Ορειβατών Θεσσαλονίκης** στα δεξιά του χωματόδρομου. Το καλαίσθητο διώροφο πέτρινο κτίσμα με τη δίριχτη κεραμοσκεπή και τα μεγάλα μπαλκόνια κτίστηκε το 1968 και διαθέτει στον όροφο κοιτώνες, όπου μπορούν να κοιμηθούν 22 άτομα. Βρίσκεται στη βόρεια πλαγιά του Χορτιάτη σε υψόμετρο 1.000 μέτρων και περικλεί-

εται από πυκνό δάσος οξιάς. Ο καπνός που βγαίνει από την καμινάδα του με προσκαλεί για ένα ζεστό βουνίσιο τσάι, που είναι αδύνατο κανείς να αρνηθεί. Όσο για τη ξακουστή κυλωμένη φασολάδα του ή την ευωδιαστή καστανόσουπα, ας περιμένω πρώτα να μεσημεριάσει και μετά αποφασίζω.

ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ
«ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ»
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το καταφύγιο είναι ανοιχτό κάθε Σάββατο από το πρωί ως την Κυριακή το απόγευμα. Υπάρχει πάντως, κατόπιν συνεννόησης, και η δυνατότητα διανυκτέρευσης και τις υπόλοιπες μέρες.

Τηλ. επικοινωνίας:
6991 000.030, 6936 863.488.

Η "Περιηγήτρια" Μέλιω Γωγούση απολαμβάνει την καστανόσουπα.

